

knjižnicah zastarela, je tudi razumljivo, da je njih izposoja tako nizka. Nasprotno se pa zelo veliko rabijo priročniki, knjige, ki dajejo bralcem konkretne odgovore in nasvete v raznih življenjskih situacijah, in pa literatura na meji med beletrijo in poljudno znanostjo. V tej smeri bi bilo torej treba izpopolnjevati neleposlovne fonde, da bi njihovo uporabnost povečali.

O informacijski službi piše M. Manteufflowa: »Informacijska služba v Narodni knjižnici in njeno sodelovanje s knjižnicami na terenu«. Informacijska služba je ena izmed bistvenih nalog današnje knjižnice, tako tudi Narodne knjižnice v Varšavi. Viri za informacije, s katerimi razpolaga knjižnica, so: katalogi, abecedni inenski, sistematični in stvarni, dalje katalogi specialnih zbirk in centralni katalogi; od teh izhaja Centralni katalog inozemskih knjig že od leta 1958 štirikrat letno v treh strokovnih serijah. Bibliografski inštitut pri knjižnici izdaja poljsko nacionalno bibliografijo v treh serijah: knjige, periodika in zborniki ter bibliografija vsebine časopisov. Pomemben vir za informacije je tudi poljska bibliografija XX. stoletja, ki je pripravljena za tisk. Od leta 1951 dela pri Narodni knjižnici Inštitut za znanstveno informacijo, vendar dajejo informacije neposredno tudi drugi oddelki knjižnice. Kljub lastnim bogatim virom pa mora Narodna knjižnica pri dajanju informacij iskati pomoči še pri drugih knjižnicah.

Zanimiv je članek J. Kołodziejske: »Metode pri raziskovanju bralcev«. Na Poljskem ima raziskovanje bralcev že 70-letno tradicijo. Prva dela s tega področja so bila tesno povezana s pedagogiko, proučevala so le odnos otrok in mladine do knjige. Med obema vojnama se je ta smer nadaljevala, poleg nje so raziskovali predvsem psihološke tipe bralcev in njihov odnos do raznih tipov avtorjev pa tudi vpliv okolišja na bralca. Po drugi svetovni vojni se je težišče zanimanja preneslo na družbene aspekte bralstva.

Delo sta prevzela inštitut »Czytelnik« (= bralec), ustanovljen 1945, in »Državni inštitut knjige« (1946). V letih 1949—1955 sta oba prenehala z delom. Leta 1955 je bil v okviru Narodne knjižnice ustanovljen »Inštitut knjige in bralcev« in delo se je obnovilo. Mnogi knjižničarji pa dvomijo o praktični vrednosti rezultatov pri raziskovanju bralcev. Zato je treba to raziskovanje med knjižničarji popularizirati in prepričati se bodo o koristnosti tega dela. Tradicionalna metoda je analiza knjižnice z vso njeno dokumentacijo; drugi dve metodi sta še intervju in anketa; ta dva najbolje opravi sam knjižničar, ki je z bralcem v stalnem stiku. Izsledki teh raziskav v določeni knjižnici bodo mnogo pripomogli k izboljšanju dela v njej.

Marko Kranjec

Biblos. Österreichische Zeitschrift für Buch- und Bibliothekswesen, Dokumentation, Bibliographie und Bibliophilie. Wien. XIV/1965, št. 1—4, 220 str. 8°.

Štirinajsti letnik ohranja dosedanja standardno obliko z razvrstitvijo gradiva (strokovne razprave, bibliografija za področje bibliotekarstva, stalne rubrike), omejuje pa se v vsakem zvezku na dve razpravi. Od teh sta dve s področja bibliotekarstva (Josef Stummvoll: Biblioteka bodočnosti; Josef Mayerhöfer: Ameriške knjižnice danes), druge pa obravnavajo specialna področja iz zgodovine knjige (Hans Lülfiing: Knjiga v 15. stoletju in GW [Gesamtkatalog der Wiegendrucke], Friedrich Kelbitsch: Tiskarstvo v Grazu; Otto Mazal: Odlokem iz zbirke latinskih apokrifnih apostolskih zgodb; Günter Brosche: Shakespeare v Avstrijski nacionalni biblioteki) ali nosijo pečat priložnosti (Josef Mayerhöfer: Světník dr. Franz Hadamowsky; Harro Heim: Poklic in ugled bibliotekarja). Pozornost zaslužita — kljub tehtnosti vseh prispevkov — predvsem razpravi s področja bibliotekarstva, od katerih je prva eden izmed temeljnih referatov na 8.

kongresu avstrijskih bibliotekarjev v Linzu.

Josef Stummvoll izhaja iz dejstva, da stoji biblioteke glede na neverjeten porast knjižne produkcije in s tem v zvezi vedno bolj specializirane znanosti (ki množi potrebo po dokumentaciji) predvsem pred dvema možnostima prilagoditve tej situaciji: uvesti moderne tehnične metode (mikrotisk, mikrofilm, mikro bralni aparati itn.) ali preiti na uporabo elektronskih aparatov. Biblioteka bodočnosti bo morala — ne glede na to, da bo »knjiga kot taka še dolgo časa njena osnova tudi v bodoče«, da bo »pomembnost in važnost bibliotekarja, osebe, človeka za bodočo biblioteko še večja in celo tehtnejša« — upoštevati bolj kot doslej moderno strojno tehniko, pa čeprav je videti, da je trenutno iz finančnih ali kakršnihkoli drugih razlogov njena praktična uporabnost v bibliotekarstvu skorajda nemogoča. Nato posveti vso pozornost elektronskim strojem za obdelavo podatkov (EDV), njihovi vedno večji tehnični dognanosti in kljub velikim stroškom skorajda neobhodni prisotnosti v biblioteki bodočnosti, pri čemer dialektično in obširno dokumentirano sooči vse prednosti in negativne strani njihove uvedbe, uporabe in izrabe. Vse to s predznakom, da zmorejo in bodo zmogle te in njim podobne aparature le to, kar jim bo človek »naročil«, ker so vendarle proizvod njegovega duha. Predvsem pa ne more mimo ugotovitve, da je treba pri uvajanju avtomatizacije upoštevati dvoje dejstev: 1. polavtomatizacija se more organsko vključiti v dosedaj že ustaljeni sistem dela v knjižnici, je torej neposredno sprejemljiva; popolna avtomatizacija (uvedba elektronskih strojev) pa zahteva svojski način dela in vodi do popolne preusmeritve dosedanje bibliotekarske prakse. Vmesnih rešitev (ali morda prehodnih stadijev) ni, zato ostaja le ta alternativa, ki seveda proži vrsto danes na viden skorajda nerešljivih problemov. V drugem delu razprave nato kritično osvetli elaborat o uvedbi avtomatizacije v Library

of Congress in razpravlja o problemih, ki spremljajo uvedbo avtomatizacije v avstrijske biblioteke. Ugotovitve niso nezanimive, saj bi jih mogli aplicirati tudi na naše razmere.

V sestavku »Ameriške biblioteke danes« poroča Josef Mayerhöfer o svojem večmesečnem bivanju v Ameriki, kjer si je mogel ogledati ameriško bibliotечно mrežo in notranji ustroj posameznih knjižnic. Njegova spoznanja bi mogli zgostiti v naslednje ugotovitve: Posebej je viden v ZDA v zadnjih 12 letih neverjeten porast in vzpon znanstvenih knjižnic, ki so doslej relativno zaostajale za »Public Libraries«. Vzrokov za tak razvoj je več: podaljšanje šolske obveznosti do 16., celo do 18. leta v posameznih zveznih državah, pomemben delež knjige pri izobraževanju na visokih šolah in ne nazadnje tekma za prestiž med ZDA in SZ. Vse to proži zahteve po intenzivnem visokoškolskem študiju (kar dokazuje avtor tudi s podatki, saj je npr. samo o Kaliforniji od leta 1947 do 1963 naraslo število državnih Colleges od 7 na 18), kar ameriške zvezne države krepko podpirajo s sodanim snovanjem novih bibliotek ali s pomnoževanjem fondov že obstoječih. Za te namene imajo na razpolago skorajda neomejena finančna sredstva. Kljub temu porastu znanstvenih bibliotek (ob katerih pa ljudske knjižnice nikakor ne izgublajo na vrednosti) se knjiga v ZDA ni umaknila s trga kot potrošno blago: nasprotno, leta 1963 je bilo npr. 33 % vse knjižne proizvodnje (ki obsega vsa področja človekovega duhovnega snovanja) izdane v obliki Pocketbook ali Paperback in tako nabava knjige ne predstavlja za povprečnega Amerikanca nobenega pravega izdatka, zlasti še, ker si jo more kupiti skorajda v vsaki trgovini, ne le v knjigarni. V delu knjižnic samih se srečujejo ameriški bibliotekarji s podobnimi problemi kot evropski. V zadnjem času povzroča znanstvenim knjižnicam težave predvsem izbor prave literature, pri čemer si pomagajo s sodelovanjem profesorjev visokih šol (kar pa ne te-

če vedno brezhibno) ali tako, da se povežejo (kadar gre za manj znane dežele) s posameznimi založniškimi hišami, ki avtomatično poskrbe za izbor. Na drugi strani pa pomanjkanje prostora in deloma tudi neaktualnost knjižnih fondov sili te knjižnice k drastičnim redukcijam fondov (pri čemer ni izvzeta niti Library of Congress). Ves tehnični postopek za evidenco knjige je v znamenju skrajne racionalizacije in se podreja ažurnosti. Tako uvajajo npr. »katalogizacijo po potrebi«, pri čemer izdelajo fotokopijo naslovne strani v velikosti kataložnega listka, dokončna katalogizacija pa sledi šele, ko bralec knjigo prvič zahteva. Za razmnoževanje se poslužujejo poleg klasičnih postopkov večinoma xeroxa, preizkušajo pa tudi druge načine. Z reševanjem vseh tehničnih težav pri racionalnem izdelovanju kataložnih listkov se ukvarjata v ZDA Council on Library Resources in odbor za biblioteško tehniko pri American Library Association. Poročilo informira tudi o pospešeni gradnji novih bibliotečnih zgradb, pri čemer se je uveljavil izhodiščni princip o prostem pristopu do knjižnih fondov; nadalje o enoviti izobrazbi bibliotekarjev na bibliotekarskih šolah, ki so združene v kartel; o uporabi in izpostoji knjižnih fondov v različnih bibliotekah in o problemih, ki jih prožijo pariški sklepi konference IFLA-UNESCO iz leta 1961 v ameriških bibliotekah. Posebej se nato ustavlja še ob dokumentaciji in avtomatizaciji, kjer ugotavlja, da delajo dokumentacijo večinoma v specializiranih bibliotekah in raziskovalnih inštitutih, avtomatizacijo pa uvajajo postopno, previdno in preračunljivo, saj še ne morejo reči, do katere mere je smotrna in praktično uporabljiva.

Vsak zvezek (revija izhaja četrletno) zaključujejo poročila s področja bibliotekarstva iz evropskega sveta in iz domačih bibliotek, novice o personalnih spremembah v avstrijskem bibliotekarstvu, stanovske vesti združenja bibliotekarjev in končno dokaj iz-

črpn, pregledni in tehtni pogovori o novih knjigah na knjižnem trgu.

Revija priča o resnih prizadevanjih njenih urednikov za kvaliteto in je problemsko odprta.

Ignac Kamenik

Bücherei und Bildung. Reutlingen. XVII—XVIII/1965, št. 1—12, 634 + 998 str. 8°.

Revija nemških ljudskih knjižničarjev in vestnik združenja nemških ljudskih knjižnic se v 18. letniku vsebinsko ni spremenila. Razpored prispevkov je ostal isti. V prvem delu so objavljeni načelni članki, ki govorijo o nemškem ljudskem knjižničarstvu v ZR Nemčiji, o njegovih organizacijskih in stanovskih problemih, o mreži novih knjižnic, o vlogi ljudskih knjižnic v preobrazbi zahodnonemške družbe, pa članki, ki seznanjajo nemške knjižničarje z delom ljudskih knjižnic drugod po svetu. Prvem delu je po trikrat dodan zvezek Glasbene knjižnice; ta obravnava nove notne materiale in strokovno glasbeno literaturo, ki je v tem letu izšla v Nemčiji. V drugem delu pa so obravnave posameznih knjig. O njih se razpisujejo razni recenzenti in jih po svojih kriterijih priporočajo raznim vrstam ljudskih knjižnic.

Revija prinaša vrsto zanimivih člankov, ki jih seveda ni mogoče vseh posneti. Kot opozorilo našim ustanovam, ki se ukvarjajo z glasbeno vzgojo mladine in odraslih, navajam poročilo Burcharda Bullinga o novi glasbeni knjižnici v Bremenu. Avtor nas z natančnimi podatki o zgradbi, diskoteki, glasbeni literaturi, o kabinah za poslušanje in z nazornim slikovnim gradivom seznanja z novo bremensko ustanovo, ki bi si jo vsaj v manjšem obsegu morali že končno omisliti tudi pri nas.

Med strokovnimi članki je gotovo najzanimivejši prispevek Karl-Heinza Prönerja o centralnem katalogiziranju za ljudske knjižnice. Najprej ugotavlja, da imajo centralno katalogiziranje uvedene države, kot so Izrael, Bol-